

Alınma

01 Kasım 2021

Düzeltilme

24 Nisan 2022

Kabul

24 Mayıs 2022

¹ Buse KILIÇ.

e-mail: 4035030047@erciyes.edu.tr

Anahtar Kelimeler:

- Havacılık
- Turizm
- Granger-Nedensellik Testi
- Nicel Araştırma
- Akdeniz Ülkeleri

Akdeniz Ülkelerinde Havacılık ve Turizm Arasındaki Nedensellik İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma¹

Buse KILIÇ¹, Alper ASLAN²

¹ Havacılık Yönetimi Bölümü, Erciyes Üniversitesi, 38030, Kayseri, Türkiye

² Havacılık Yönetimi Bölümü, Erciyes Üniversitesi, 38030, Kayseri, Türkiye

ÖZET

Bu çalışma, 19 Akdeniz ülkesinin 1995-2019 yılları arasındaki yolcu sayıları ve turizm çıktıları arasındaki ilişkiyi saptamayı amaçlamaktadır. Analizi yapılan ülkeler sırasıyla; Arnavutluk, Bosna, Cezayir, Fas, Fransa, İtalya, İspanya, Hırvatistan, İsrail, Kıbrıs, Mısır, Lübnan, Libya, Malta, Slovenya, Tunus, Türkiye, Yunanistan ve Karadağ'dır. Çalışmada kullanılan değişkenler; ülkelerin havayolunu kullanan yolcu sayıları, ülkelere gelen toplam turist sayıları, GSYİH (Gayrisafi Yurtiçi Milli Hasıla) ve turizmden elde ettikleri gelirlerdir. Çalışmada, Akdeniz ülkeleri bir bölge olarak kabul edilmiş ardından ülkeler bazında yolcu sayısı ile turizm arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyi incelenmek istenmiştir. Çalışmada ilk olarak birim kök testler yapılmış daha sonrasında panel gecikme sıraları, regresyon sonuçları ve Granger nedensellik test sonuçları verilmiştir. Çalışmanın turizm açısından önemli kabul edilen Akdeniz ülkelerinde yapılmasının temel amacı, ilgili ülkelerin turizm ile havacılık arasındaki ilişkinin ekonomilerine ne tür etki ettiğini ve gayrisafi milli hasıla oranlarının ne boyutta etkilediğini görmektir. Çalışmanın sonucunda yolcu taşımacılığı ve turizm arasında anlamlı bir ilişki olduğu, havayolunu kullanan yolcu sayısının, ülkeye gelen toplam turist sayısının, turizmden elde edilen gelirin ve ülkelerin gayrisafi milli hasıllarında olumlu etkilere sahip olduğu görülmektedir.

An Empirical Research on the Relationship of Causality Between Aviation and Tourism in Mediterranean Countries

Buse KILIÇ¹, Alper ASLAN²

¹ Department of Civil Aviation Management, Erciyes University, 38030, Kayseri, Turkey

² Department of Civil Aviation Management, Erciyes University, 38030, Kayseri, Turkey

Received

01 November 2021

Revised

24 April 2022

Accepted

24 May 2022

¹Buse KILIÇ.

¹ Bu makale, birinci yazarın *Çevre kirliliği, havacılık sektör gelişimi ve turizm arasındaki ilişkinin incelenmesi: Türkiye Örneği* başlıklı tezinden üretilmiştir.

ABSTRACT

Keywords:

- Aviation
- Tourism
- Granger-Causality Test
- Quantitative Research
- Mediterranean Countries

In the study, aims to determine the relationship between the number of passengers and tourism outputs of 19 Mediterranean countries between 1995-2019. The analyzed countries are respectively; Albania, Bosnia, Algeria, Morocco, France, Italy, Spain, Croatia, Israel, Cyprus, Egypt, Lebanon, Libya, Malta, Slovenia, Tunisia, Turkey, Greece and Montenegro. The variables used in the study; the number of passengers using the airlines of the countries, the total number of tourists coming to their countries, the GDP (Gross National Product) and the income they get from tourism. In the study, Mediterranean countries were accepted as a region, and then the level of significance of the relationship between the number of passengers and tourism on the basis of countries was wanted to be examined. In the study, firstly unit root tests were performed, then panel lag orders, regression results and Granger causality test results were given. The main purpose of conducting the study in Mediterranean countries, which are considered important in terms of tourism, is to see how the relationship between tourism and aviation affects the economies of the relevant countries and to what extent it affects the gross national product rates. As a result of the study, it is seen that there is a significant relationship between passenger transportation and tourism, the number of passengers using the airline, the total number of tourists coming to the country, the income obtained from tourism and the gross national product of the countries.